

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-3033 din 13.05.2021

La nr. 142 din 26.04.2021

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege privind anularea examenelor naționale de absolvire a programelor de studii în învățământul general, sesiunea de examene 2021.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 3 (trei) file.

Director

R. Flocea

Ruslan FLOCEA

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>1116</u>		
" <u>14</u> "	<u>05</u>	20 <u>21</u>
Ora		

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO21/7279 din 12.05.2021

la proiectul de lege privind anularea examenelor naționale de absolvire a programelor de studii în învățământul general, sesiunea de examene 2021

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este un grup de deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul supus expertizei a fost plasat pe pagina web a Parlamentului RM, fiind asigurat accesul părților interesate la proiectul prenotat pentru a putea prezenta/expedia recomandări asupra acestuia.

Cu toate acestea, autorul nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării prezentului proiect de decizie. În consecință, se constată evitarea etapei esențiale a procesului de asigurare a transparenței procesului de elaborare a deciziilor statuată la art.8 lit.a) din Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

Prin urmare, având în vedere că proiectul a fost plasat pe pagina web indicată supra, transparența în procesul decizional a fost, în mare parte, asigurată.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative, proiectul este determinat de situația epidemiologică din țară, urmare a răspândirii infecției COVID-19 și efectele acesteia asupra organizării procesului educațional.

În acest sens autorul a precizat că, „Prezentul proiect de lege este înaintat în contextul transformărilor prin care a trecut sistemul de învățământ din Republica Moldova pe parcursul perioadei pandemice. Dinamica cazurilor înregistrate de infectare cu virusul Sars-Cov-2 prezintă o pondere alarmantă în raport cu numărul de populație. Astfel, pe parcursul anului de studii 2020-2021 au fost implementate diverse metode în vederea minimizării contactului a unui număr mare de persoane și evitarea expunerii riscului de infectare atât a elevilor cât și a cadrelor didactice. Printre măsurile menționate se enumeră desfășurarea orelor la distanță și efectuarea studiilor în regim mixt pe schimburi. Toate măsurile implementate au avut drept scop reducerea numărului infectărilor și protejarea vieții și sănătății cetățenilor Republicii Moldova. [...]

Ținând cont de faptul că examenele de absolvire a programelor de studii în învățământul general constituie un exercițiu la nivel național cu implicarea obligatorie a activității cu prezența fizică atât ale absolvenților cât și ale cadrelor didactice și administrative, riscurile de infectări a unui număr vast de persoane este previzibil. Concomitent, susținerea examenelor de absolvire prin intermediul sistemelor de telecomunicații (la distanță) sau în regim mixt nu se prezintă oportune așa cum este imposibilă stabilirea cu veridicitate ai autenticității răspunsurilor elevilor, fapt care ar face prezentul exercițiu nejustificat și inutil.”

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune anularea examenelor naționale de absolvire a programelor de studii în învățământul general pentru sesiunea de examene 2021.

Prin urmare, se constată că scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

La prima vedere, proiectul promovează interesul public privind asigurarea securității, protecției vieții și sănătății absolvenților programelor de studii, în condițiile situației epidemiologice determinate de răspândirea infecției COVID-19.

Totuși, în lipsa unui studiu sau a unei analize complexe care să identifice problema, obiectivul, eventualele opțiuni de soluționare a problemei sau de atingere a obiectivului și analiza efectelor sau consecințelor acestor opțiuni, din care să rezulte că anularea examenelor naționale de absolvire a programelor de studii în învățământul general, sesiunea 2020, a fost una optimă și poate fi aplicată și pentru sesiunea 2021, precum și nu implică riscuri atât directe, cât și indirecte asupra calității sistemului de educație, este dificil de a aprecia impactul proiectului asupra

beneficiarilor educației (elevi, părinți, profesori, societate).

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

Nota informativă stabilește condițiile ce au impus elaborarea proiectului, evidențiază elementele noi și finalitățile urmărite prin promovarea proiectului, fiind întrunite cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

Cu toate acestea, deși adoptarea proiectului este determinată de situația epidemiologică din țară, urmare a răspândirii infecției COVID-19, totuși la promovarea acestuia este necesar de a se ține cont de factorul primordial în dezvoltarea societății - educație. Or, educația este cea mai prețioasă resursă pe care o deține un stat, ce presupune formarea omului pentru a deveni un membru competent al societății, iar un salt asigurat către o specializare profesională este bacalaureatul. Examenul de bacalaureat are drept scop testarea cunoștințelor elevilor absolvenți la disciplinele studiate pe parcursul celor 12 ani.

Pe această cale, se reține că autorul nu a prezentat o analiză corespunzătoare și complexă care să cuprindă evaluarea tuturor deficiențelor și identificarea obiectivelor/soluțiilor clare și raționale sub toate aspectele privind anularea examenelor naționale de absolvire a programelor de studii în învățământul general, sesiunea de examen 2020.

În acest sens, nota informativă nu conține careva date/informații din care rezultă că precedentul din anul 2020 a avut un impact pozitiv, și nu a adus daune sistemului de învățământ și pentru calitatea viitorilor specialiști, și poate fi aplicat și în anul 2021, nefiind clar din care considerent s-a recurs la anularea examenelor, și nu la identificarea unei modalități de organizare a probelor de bacalaureat în așa mod ca să poată verifica în se măsură elevii își stăpinesc competențele. Or, în lipsa unei argumentări pertinente, reglementările propuse riscă să aibă un impact negativ asupra sistemului de învățământ, prin renunțarea la examenul de bacalaureat.

Subsecvent, conform art.27 alin.(1) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative: "*La elaborarea unui proiect de act normativ, autorul proiectului sau autoritatea responsabilă de elaborarea proiectului poate să formeze un grup de lucru, alcătuit din specialiști în domeniu, precum și din reprezentanți ai societății civile.*"

Prin urmare, în procesul de promovare a proiectului este necesară consultarea autorităților din educație. Conform art.8 alin.(2) din Codul educației, "*Ministerul Educației, Culturii și Cercetării proiectează și aplică strategiile naționale de dezvoltare a sistemului educațional cu consultarea autorităților administrației publice centrale și locale, precum și a partenerilor sociali.*"

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Reieșind din prevederile proiectului, implementarea acestora nu necesită alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul public național. În acest sens, în nota informativă lipsește fundamentarea economico-financiară, condiție prevăzută de art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]”.

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Proiectul nu reglementează activitatea agenților publici și/sau a entităților publice. Însă, în mod tangențial, prevederile proiectului se vor răsfrînge asupra activității Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, instituție responsabilă de organizarea procesului educațional. În acest sens, ministerul va asigura eliberarea certificatelor de studii gimnaziale și a diplomelor de bacalaureat în sesiunea de examene 2021, conform cerințelor stabilite prin proiectul de lege examinat.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de un grup de deputați în Parlamentul Republicii Moldova și este determinat de situația epidemiologică din țară, urmare a răspândirii infecției COVID-19 și efectele acesteia asupra organizării procesului educațional.

Proiectul respectă parțial rigorile de transparență impuse de Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, autorul nu a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării acestuia.

De asemenea, nota informativă nu cuprinde date/informații privind efectuarea unei analize complexe care să identifice problema, obiectivul, eventualele opțiuni de soluționare a problemei sau de atingere a obiectivului și analiza efectelor sau consecințelor acestor opțiuni, din care rezultă că aplicarea precedentului din anul 2020 de anulare a examenelor naționale de absolvire a programelor de studii în învățământul general pentru sesiunea 2021, este optim și nu implică riscuri directe, cât și indirecte asupra sistemului de învățământ. Or, neelucidarea aspectelor respective creează deficiențe la aprecierea faptului dacă interesul promovat prin proiect prejudiciază sau nu interesul public privind asigurarea calității în educație, prin renunțarea la examenul de bacalaureat.

Respectiv, pentru ca proiectul să nu aibă un caracter decarativ, iar scopul propus să fie atins, este necesară consultarea autorităților din educație. Conform art.8 alin.(2) din Codul educației, „*Ministerul Educației, Culturii și Cercetării proiectează și aplică strategiile naționale de dezvoltare a sistemului educațional cu consultarea autorităților administrației publice centrale și locale, precum și a partenerilor sociali.*”

12.05.2021

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Xenia VAMEȘ, Inspector principal

